

PAPINSKO VIJEĆE ZA PROMICANJE JEDINSTVA KRŠĆANA
POVJERENSTVO »VJERA I USTROJSTVO« EKUMENSKOG VIJEĆA CRKAVA

UČITE SE DOBRIM DJELIMA: PRAVDI TEŽITE

Iz 1, 17

**MOLITVA ZA JEDINSTVO KRŠĆANA U MOLITVENOJ OSMINI
I TIJEKOM CIJELE 2023. GODINE**

Uredio:
JURE ZEČEVIĆ, OCD

Prijevod: Jure Zečević
Prijelom i design naslovnice i teksta: Jure Zečević

Izdaje: Kršćanska sadašnjost d.o.o., Zagreb, Marulićev trg 14

Tisak: Grafocentar, d.o.o., Sesvete, Sopnička 58

Naklada: 1700

Tiskano u siječnju 2023.

Niz (KS): EKUMENA, Svezak 54

ISBN 978-953-11-1753-1

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001158762

Možemo li kao kršćani u većoj mjeri pridonositi da u svijetu bude više jednakosti, pravde i dobrih djela?

Predgovor

Građu za ovogodišnju svjetsku Molitvenu osminu priredilo je Vijeće crkava Minnesote u Sjedinjenim američkim državama.

Za glavnu temu Osmine 2023. Vijeće je izabralo sedamnaesti redak prvog poglavlja knjige proroka Izaije koji poručuje: »Učite se dobrim djelima: pravdi težite« (Iz 1, 17).

Liturgijsko čitanje kod ekumenskog bogoslužja obuhvaća i širi kontekst citiranoga retka, oštru kritiku proroka Izaije kojom on osuđuje bezozječajno ugnjetavanje siromašnih i na razne načine (po)tlačenih osoba u zajednici od strane vladajućih i bogatih slojeva. Osobito su dojmljivi Izaijino prozivanje i bespoštedna kritika licemjernih izvanjskih pobožnosti kojima se zapravo prikriva bezosječajnost za stanje bližnjih i umiruje savjest zbog njihovog ugnjetavanja i ostavljana da žive u uvjetima nedostojnim čovjeka.

S obzirom na društveni kontekst Minnesote i Sjedinjenih američkih država Izaijine biblijske riječi ovogodišnji su autori doveli u izravnu povezanost sa ugnjetavanjima i nejednakostima koji su se događali tijekom povijesti i teško opteretili tamošnje žitelje, sežući sve do strukturalnog rasizma, robovlasništva i genocida nad domorodačkim plemenima, a čije posljedice još i danas narušavaju (su)život ljudi i zajednica, dijele i opterećuju društvene odnose.

Diskriminacija, nejednakost i podjele u čijoj su pozadini rasističke, imperijalne i kolonijalne ideje i ideologije, neredi, oružani sukobi i ratovi poput aktualnog rata u Ukrajini, izazov su kršćanima, njihovim srcima i njihovim Crkvama, i u naše vrijeme, ne samo u Americi nego i diljem svijeta. Stoga se i današnji kršćani u svim kršćanskim Crkvama, kao nasljedovatelji onoga Isusa Krista koji je svoje učenike pozvao da svojom ljubavlju i dobrotom budu *sol zemlje* i *svjetlo svijeta*, pozivaju također i po ovogodišnjoj Molitvenoj osmini i dvjema simboličkim radnjama u ekumenskom bogoslužju Osmine na učinkovitije zalaganje i davanje doprinosa za preoblikovanje i oslobađanje ljudskih životnih sredina i međuljudskih odnosa od nepravde, nejednakosti, ugnjetavanja i diskriminacije bilo koje vrste.

Jure Zečević, OCD

TEMELJNI BIBLIJSKI TEKST OSMINE 2023.

Učite se dobrim djelima: pravdi težite

Iz 1, 12 – 18

Čitač: Čitanje knjige proroka Izaije!

/»Što će mi mnoštvo žrtava vaših?«

– govori Gospodin. (...)/

»Kad mi lice vidjet' dolazite,

tko od vas ište da gazite mojim predvorjima?

Prestanite mi nositi ništavne prinose,
kâd mi omrznu.

Mlađaka, subote i sazive –

ne podnosim zborovanja i opačine.

Mlađake i svetkovine vaše

iz sve duše mrzim –

teški su mi,

podnijet' ih ne mogu!

Kad na molitvu ruke širite,

ja od vas oči odvraćam.

Molitve samo množite,

ja vas ne slušam.

Ruke su vam u krvi ogrezle,

operite se, očistite.

Uklonite mi s očiju djela opaka,
prestanite zlo činiti!

Učite se dobrim djelima:

pravdi težite,

ugnjetenom pritecite u pomoć,

siroti pomozite do pravde,

za udovu se zauzmite.«

»Hajde, dakle, da se pravdamo«,
govori Gospodin.

»Budu l' vam grijesi kao grimiz,

pobijeljet će poput snijega;

kao purpur budu li crveni,

postat će kao vuna.«

Čitač: Riječ Gospodnja!

Zajednica: Bogu hvala!

ORGANIZATORIMA MOLITVENE OSMINE ZA JEDINSTVO KRŠĆANA

Nastojanje oko jedinstva: tijekom cijele godine

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana, u sjevernoj se Zemljinoj hemisferi tradicionalno slavi od 18. do 25. siječnja.

Te je datume još 1908. godine predložio o. Paul Wattson¹ kako bi obuhvatio razdoblje između blagdana *Katedre svetoga Petra* (nakon liturgijske reforme u Katoličkoj Crkvi slavi se 22. veljače) i blagdana *Obraćanja svetoga Pavla*. Ta dva datuma stoga imaju i svoja simbolična značenja. Prvi datum naznačuje *cilj* molitve: svo kršćanstvo u zajedništvu s apostolskim prvakom sv. Petrom, a drugi datum ukazuje na način ili *metodu* kojom je jedino moguće postići taj cilj: temeljito obraćenje Kristu, svakog kršćanina, u svim kršćanskim zajednicama, obraćenjem kakvo je npr. bilo ono sv. Pavla kod Damaska.

Na južnoj hemisferi, gdje je siječanj blagdansko vrijeme, Crkve često Molitvenu osminu prakticiraju u koje drugo doba godine, najčešće oko blagdana *Duhova* (kako je to još 1926. preporučio pokret *Vjera i ustrojstvo*). I blagdan Duhova je također znakovit i bogat simbolikom, budući da je Duh Sveti Onaj po kojem se ostvaruje i vrši svako istinsko i Bogu sukladno jedinstvo. Stoga je preduhovsko i poslijeduhovsko vrijeme također primjereno i za provođenje Osmine, ali i za ponovne molitve za jedinstvo onih koji su Osminu već slavili u siječanjskom terminu.

Materijali sadržani u ovim molitvenim priručnicima, nisu dakle ograničeni samo na jedan tjedan u godini, bilo to u siječnju, bilo oko Duhova. Neka svaka sredina bude fleksibilna i prilagodljiva ne samo glede tih dvaju preporučenih termina Osmine, nego i glede uporabe ovih molitvenih materijala u bilo koje drugo doba godine. Ovdje ponuđeni materijal neka bude shvaćen kao mogućnost da ga se koristi tijekom cijele godine, uvijek iznova pronalazeći prigode, da se zajednički moli za takvo i toliko jedinstvo kršćana, kakvo je Krist htio i za koje je molio.

Prilagodba teksta

Materijal koji se može naći u ovoj knjižici ponuđen je uz očekivanje da će, gdje je god moguće, biti prilagođen za uporabu na mjesnoj razini. Pritom valja voditi računa o lokalnim i naslijeđenim liturgijskim praksama i o ukupnom društvenom i kulturnom kontekstu lokalne sredine. Takve adaptacije, po naravi stvari, trebaju biti rezultat ekumenske suradnje i usuglašavanja lokalnih kršćanskih zajednica koje su pozvane svjedočiti jedinstvo i zajedništvo na svojoj lokalnoj razini.

U nekim sredinama već postoje ekumenske strukture koje su u mogućnosti zajednički prilagoditi materijal, a ondje gdje još ne postoje, nadamo se da bi i ova potreba za prilagodbama mogla biti poticaj za stvaranje takvih struktura.

Kako koristiti materijale za molitvenu osminu?

– Za Crkve i kršćanske zajednice koje Molitvenu osminu slave i jednim zajedničkim molitvenim slavljem među materijalima je na raspolaganju i model *zajedničkog ekumenskog molitvenog slavlja* Riječi Božje.

– Crkve i kršćanske zajednice, nadalje, mogu dijelove materijala, primjerice molitvene tekstove koji se nalaze u *zajedničkom molitvenom ekumenskom molitvenom slavlju*, u *Osam dana* ili pak među

¹ Sluga Božji o. Paul Wattson (SA) rođen je 16. siječnja 1863. u Millingtonu (Maryland u Americi). Za svećenika Episkopalne Crkve zaređen je 1886. Potaknut franjevačkim idealima, zajedno sa episkopalnom sestrom Luranom White, on 1898. u Graymooru kraj Newyorka utemeljuje Društvo pomirenja (*SA - Society of the Atonement*), zasnovano na redovničkim zavjetima siromaštva, poslušnosti i čistoće. Glavna svrha, karizma i poslanje Društva je promicanje kršćanskog jedinstva. U Katoličkoj Crkvi pokrenut je 22. rujna 2015. proces za njegovu beatifikaciju i kanonizaciju (*fusnota: Jure Zečević*).

dopunskim molitvama i pjesmama, uvrstiti, na prikladnim mjestima, i u vlastita liturgijska slavlja, poštujući pritom liturgijsku disciplinu i propise svoje Crkve.

– Zajednice koje Molitvenu osminu obilježavaju bogoslužjima tijekom svih dana Osmine, da bi se izbjeglo ponavljanje istih tekstova, mogu se poslužiti materijalima priređenim za svaki pojedini dan, u dijelu pod naslovom *Osam dana*.

– Oni koji žele organizirati *biblijska proučavanja* na teme Molitvene osmine, mogu kao polazište uzeti biblijske tekstove i razmatranja uz *Osam dana*. Komentar uz svaki dan može dovesti do oblikovanja završne molitve vjernika.

– Za one pak koji žele moliti samostalno i privatno, materijal može poslužiti usmjeravanju njihovih molitvenih nakana. Premda mole samostalno, bit će svjesni da su povezani u zajedništvo sa svima koji diljem svijeta mole za veće vidljivo jedinstvo Crkve Kristove.

UVOD U TEMU MOLITVENE OSMINE ZA 2023. GODINU

Učite se dobrim djelima: pravdi težite

(Iz 1,12-18)

Izaija je živio i djelovao kao prorok u 8. stoljeću pr. Kr., u Judeji, a bio je suvremenik Amosa, Miheja i Hošee. Bilo je to pred kraj razdoblja velikog gospodarskog uspjeha i političke stabilnosti kako za Izrael tako i za Judeju, zbog slabljenja tadašnjih »velesila« Egipta i Asirije. U tom su razdoblju međutim u oba kraljevstva vladali i bili široko rasprostranjeni nepravda, bespravlje i nejednakost.

Tijekom tog razdoblja cvala je religija kao izvanjski ritual i formalni izraz vjerovanja u Boga, koja se usredotočila na hramsko štovanje i žrtvu. Tu formalnu i ritualnu religioznost predvodili su svećenici, koji su također bili korisnici obilja bogatih i moćnih. Zbog fizičke blizine i povezanosti između kraljevske palače i hrama moć i utjecaj bili su koncentrirani gotovo isključivo na kralja i svećenike i nitko se od njih uglavnom nije zauzimao za one koji su trpjeli od ugnjetavanja i nejednakosti. Prema svjetonazoru tog vremena, što se kroz povijest uvijek iznova ponavlja, bogati i oni koji su prinostili mnoge žrtve vrijedili su kao dobri i blagoslovljeni od Boga, dok su oni koji su bili siromašni i nisu mogli prinostiti žrtve, smatrani zlima i prokletima od Boga. Siromašni su često bili ocrnjeni jer zbog svoje ekonomske ekonomske situacije nisu mogli bez ograničenja sudjelovati u hramskom bogoslužju.

U tom je kontekstu djelovao Izaija. Pokušao je posvijestiti narodu Judeje u kakvom se stanju stvarno nalazi. Religioznost svoga vremena Izaija nije vrednovao kao blagoslov, nego kao gnojnu ranu i svetogrđe pred Svemogućim. Nepravda i nejednakost doveli su do rascjepkanosti i nejedinstva. Njegove proročke riječi jednako osuđuju političke, društvene i vjerske strukture kao i licemjerje onih koji prinose žrtve Bogu dok istovremeno ugnjetavaju siromahe. On energično protestira protiv korumpiranih vođa i diže glas za obespravljene, jer za njega su pravo i pravednost ukorijenjeni samo u Bogu.

Radna skupina Vijeća crkava Minnesote za središnji stih ovogodišnje Molitvene osmine odabrala je stih iz prvoga poglavlja knjige proroka Izaije: »Učite se dobrim djelima: pravdi težite, ugnjetenom pritecite u pomoć, siroti pomozite do pravde, za udovu se zauzmite.« (Iz 1,17).

Izaija je učio da Bog zahtijeva pravdu i pravednost od svih nas, i to od svakoga pojedinog od nas, u svako vrijeme i na svim područjima života. Naš današnji svijet odražava na mnogo načina izazov podjela koje se Izaija suprotstavio u svojoj poruci. Pravda, pravo i jedinstvo izviru iz duboke Božje ljubavi prema svakome od nas. Oni su ukorijenjeni u naravi samoga Boga i trebali bi, prema Božjoj volji, prožimati i naše ophođenje jednih s drugima. Božje obećanje novog čovječanstva iz svakog naroda i plemena, puka i jezika (usp. Otk 7,9) poziva nas na takav mir i jedinstvo kakav je Bog oduvijek želio svome stvorenju.

Religioznost svoga vremena prorok Izaija opisuje teškim riječima: »Prestanite mi nositi ništavne prinose, kâd mi omrznu. (...) Svetkovine vaše iz sve duše mrzim – teški su mi, podnijet' ih ne mogu! Kad na molitvu ruke širite, ja od vas oči odvracam. Molitve samo množite, ja vas ne slušam.« (Iz 1,13-15). Nakon što je oštro osudio i imenovano takve pogrešne pravce ponašanja, Izaija kazuje kako se mogu ukloniti te nepravde. Njegova uputa narodu Božjem glasi: »Operite se, očistite. (...) Uklonite mi s očiju djela opaka, prestanite zlo činiti!« (Iz 1,16).

Čak i danas se pokazuju odvajanja i potlačenosti kadgod se dodjeljuju povlastice jednoj osobi ili skupini, rasi ili klasi, u odnosu na druge osobe ili skupine, rase ili klase. Grijeh rasizma pokazuje se u idejama ili praksama koje razlikuju i nadređuju jednu rasu u odnosu naspram druge. Kada su rasne predrasude praćene i podržane nejednakom raspodjelom moći, tada se to ne tiče samo odnosa među pojedincima, nego oblikuje i društvene strukture – i dolazi do sustavnog održavanja rasizma. Njegovo postojanje nekima je, uključujući i Crkve, nepravedno pomoglo, dok je druge zakidalo, opterećivalo i isključivalo samo zbog njihove boje kože i kulturoloških ideja povezanih s konceptom rase.

Pobožnicima, koje su biblijski proroci tako žestoko osudili, nalikujemo i mi, kršćanski vjernici, ako sudjelujemo u podržavanju ili održavanju predrasuda i ugnjetavanja i u promicanju podjela. Povijest pokazuje da su kršćani, umjesto da svakom čovjeku priznaju jednako dostojanstvo, jer su svi stvoreni na sliku i priliku Božju, prečesto upleteni u strukture grijeha kao što su ropstvo, kolonizacija, rasizam i aparthejd, pomoću kojih se druge lišava dostojanstva s tobožnjim opravdanjem tzv. rase. Kršćani unutar crkava su isto tako propustili priznati dostojanstvo svih krštenih i umanjili dostojanstvo svoje braće i sestara u Kristu, temeljeći to navodnim rasnim razlikama.

Nezaboravna izjava pastora dr. Martina Luthera Kinga Juniora glasi: »Jedna je od tragedija našeg naroda, jedna od najsrमतnijih tragedija, da se nedjeljom u 11 sati prijepodne, događa sat rasne segregacije, ako ne i sat najvećeg rasnog razdvajanja, u kršćanskoj Americi«. Ta izjava pokazuje preklapanje između pitanja jedinstva kršćana i pitanja razjedinjenosti čovječanstva. Svaka podjela ima svoje korijene u grijehu, odnosno u stavovima i postupcima protivnim jedinstvu koje je Bog namijenio cijelom svojem stvorenju. Tragično, rasizam je dio grijeha koji kršćane dijeli jedne od druge, koji čini da kršćani mole u različitim zgradama, u različito vrijeme, dovodeći u određenim slučajevima do raskola kršćanskih zajednica.

Nažalost, nije se puno promijenilo otkad je Martin Luther King dao svoju izjavu. Vrijeme – 11:00 sati – najčešće vrijeme za nedjeljno bogoslužje – često ne očituje jedinstvo kršćana, već njihovu podjelu prema »rasi«, društvenom statusu i vjeroispovijesti. Takvo licemjerje vjernika – kaže Izaija – uvreda je pred Bogom: »Kad na molitvu ruke širite, ja od vas oči odvracam. Molitve samo množite, ja vas ne slušam. Ruke su vam u krvi ogrezle« (Iz 1,15).

Učiti se činiti dobro

U biblijskom tekstu odabranom za svjetsku Molitvenu osminu za jedinstvo kršćana 2023., prorok Izaija nas uči kako liječiti takva zla.

Tko želi učiti se činiti pravo, mora biti spremni na samorefleksiju. Molitvena osmina je idealno vrijeme za kršćane da prepoznaju, da se podjele među našim Crkvama i konfesijama ne mogu odvajati od podjela unutar ljudske obitelji. Zajednička molitva za jedinstvo kršćana omogućuje nam da razmišljamo o onome što nas povezuje i suočimo se s onim što ljude tare i razdvaja.

Prorok Mihej ukazuje na to da nam je Bog rekao što je dobro i što on traži od nas: »Objavljeno ti je, čovječe, što je dobro, što Jahve traži od tebe: samo činiti pravicu, milosrđe ljubiti i smjerno sa svojim Bogom hoditi.« (Mihej 6,8). Pravo činiti znači poštivati sve ljude. Pravda zahtijeva istinski jednak tretman kako bi se izbjegle barem one nepogodnosti i patnje tijekom povijesti, koje je moguće izbjeći, a koje rezultiraju ograničenjima temeljenim na rasi, spolu, vjeri i socioekonomskom statusu. Da bi se kroz život hodilo istinski ponizno s Bogom potrebno je pokajati se, popraviti počinjenu štetu koliko je to moguće i konačno: pomiriti se. Bog od nas očekuje da se ujediniamo i zajednički preuzmemo odgovornost za jednako tretiranje sve djece Božje. Jedinstvo kršćana treba biti znak i predokus pomirenog jedinstva svekolikog stvorenja. Podjela među kršćanima slabi snagu tog znaka. Ona više služi jačanju podjela u čovječanstvu negoli istinskom poslanju Crkve, da ranjenom svijetu donese spasenje.

Težiti pravdi i tražiti pravo

Izaija savjetuje Judejcima da teže pravdi i traže pravo (usp. redak 17) i time priznaje da postoji nepravda i ugnjetavanje. On moli narod Judeje da prevlada takvo stanje. Težiti pravdi i tražiti pravo znači suočiti se s onima koji drugima nanose zlo. Međutim, to nije lak zadatak i ponekad će dovesti do sukoba, no Isus obećava da su oni koji su suočeni s ugnjetavanjem na putu u kraljevstvo Božje: »Blago progonjenima zbog pravednosti: njihovo je kraljevstvo nebesko!« (Mt 5,10). I Crkve u mnogim dijelovima svijeta moraju priznati da su se prilagodile društvenim normama i rasnoj nepravdi, šutjele o tome ili se čak učinile sukrivcima. Rasne predrasude su jedan od uzroka raskola

među kršćanima koji su podijelili Kristovo tijelo. Otrovne ideologije kao što su nadmoć bijele rase i *doktrina o otkriću*², nanijele su znatne štete, osobito u Sjevernoj Americi i u zemljama diljem svijeta koje su tijekom stoljeća kolonizirane od strane *bijelih* europskih sila. Kao kršćani moramo biti spremni probijati se kroz represivne sustave i zauzimati se za pravdu.

Godina u kojoj je radna skupina iz Minnesote pripremila tekstove za Molitvenu osminu za jedinstvo kršćana, bila je diljem svijeta puna zla i pustošenja, uzrokovanih mnogim oblicima ugnjetavanja. To stradanje u mnogim je krajevima svijeta pojačano pandemijom *Covida 19*, osobito na globalnom jugu, gdje su mnogima nedostajale osnovne potrebe za život i gdje nije bilo gotovo nikakve praktične podrške. Biblijska knjiga Propovjednikova kao da govori o toj situaciji: »Opet stadoh promatrati sva nasilja koja se čine pod suncem, i gle, suze potlačenih, i nikog nema da ih otre; i nasilje iz tlačiteljske ruke, a zaštitnika niotkuda.« (Prop 4,1)

Ugnjetavanje šteti cijelom čovječanstvu. Ne može biti jedinstva bez pravde. Kada molimo za jedinstvo kršćana, moramo priznati sadašnje i generacijama dugo ugnjetavanje i odlučno se obvezati na okajanje tih grijeha i uklanjanje njihovih posljedica u što je moguće većoj mjeri. Možemo prihvatiti Izaijin poziv, »operite se, očistite«, jer »ruke su vam u krvi ogrezle« (Iz 1,15 i slj.).

Priteći u pomoć potlačenima

Biblija nam govori da naš odnos s Kristom ne možemo odvojiti od našega odnosa prema svim pripadnicima Božjeg naroda, osobito ne od onih koji vrijede *najmanji među njima* (usp. Mt 25,40). Naša posvećenost jednih drugima zahtijeva da se bavimo idejom *restaurativne pravednosti*. To podrazumijeva da se zauzimamo za one čiji se glas ne čuje, da razgrađujemo strukture koje stvaraju i održavaju nepravdu, te da gradimo druge strukture koji promiču i osiguravaju da se prema svima postupa pravedno i da su svima zajamčena jednaka prava. Takav rad se mora proširiti, preko naših prijatelja, obitelji i zajednica, na cijelo čovječanstvo. Kršćani su pozvani izaći van i čuti vapaje svih koji pate kako bi mogli bolje razumjeti njihove životne situacije i efikasnije odgovoriti na njihovu patnju i traumu. Vlč. dr. Martin Luther King Junior je često govorio da je nemir »jezik nečutih«, onih koje nisu čuli. Kada bude protesta i nemira, često je to zato što se glasovi onih koji prosvjeduju prethodno nisu čuli. Kada Crkve udruže svoje glasove s glasovima potlačenih, njihov je poziv na pravdu i oslobođenje ojačan. Služimo Bogu i ljubimo ga ljubeći i naše bližnje i služeći im u jedinstvu i zajedništvu djece Božje.

Pomozite siročad, zauzmite se za udovice

Udovice i siročad imaju posebno mjesto u hebrejskoj Bibliji, uz strance, jer predstavljaju najslabije članove društva. U kontekstu ekonomskog uspona Judeje u Izaijino vrijeme, siročad i udovice našli su se u očajnom stanju jer im je oduzeta zaštita i pravo na posjedovanje zemlje čime su bili lišeni mogućnosti da se sami brinu o sebi. Prorok stoga poziva zajednicu, koja se raduje svome blagostanju, da ne zaboravi skrbiti se za najsiromašnije i najslabije i podupirati ih. Prorokov poziv odzvanja i u našem vremenu i poziva nas da se zapitamo: tko su najranjiviji ljudi u našem društvu?

Čiji se glasovi ne čuju u našim zajednicama? Tko nije zastupljen za stolom? Zašto? Koje Crkve i zajednice nedostaju u našim dijalozima, našem zajedničkom djelovanju i našoj molitvi za jedinstvo kršćana? Jesmo li, dok u ovoj Molitvenoj osmini zajedno molimo, također voljni i učiniti nešto za te odsutne glasove?

Zaključak

² *Doktrina otkrića* proizašla je, među ostalim, i iz bule pape Aleksandra VI. (4. svibnja 1493.) i proširila se po cijelom svijetu. Crkvama je donijela velike koristi u odnosu na potomke domorodačkih i porobljenih naroda jer se njome opravdavalo osvajanje zemlje domorodačkih naroda, polazeći od toga što su kolonijalne sile »otkrile« te zemlje.

Izaija je u svoje vrijeme tražio od naroda Božjeg da nauči činiti dobro *zajedno*, tražiti pravdu *zajedno*, *zajedno* priskočiti u pomoć potlačenima, *zajedno* braniti siročad i zauzimati se za udovice. Prorokov poziv vrijedi i za nas danas. Kako možemo živjeti naše jedinstvo kao kršćani da se suprotstavimo zlima i nepravdama našeg vremena? Kako možemo ući u dijalog koji promiče svijest, uvid i međusobno razumijevanje za proživljena iskustava bližnjih?

Ove molitve i srdačni susreti imaju snagu preobraziti nas – kao pojedince i kao zajednice. Budimo otvoreni Božjoj prisutnosti u svim našim susretima, dok težimo da budemo preobraženi, uklanjajući sustave ugnjetavanja i grijeha rasizma. Borimo se zajedno za pravdu u našem društvu. Kristu pripadamo svi mi.

PRIPREMA MATERIJALA ZA MOLITVENU OSMINU ZA JEDINSTVO KRŠĆANA 2023.

Skupina kršćana u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD), koju je sazvalo Vijeće Crkava Minnesota, odabrala je temu svjetske Molitvene osmine za jedinstvo kršćana 2023. i pripremila materijale. U prosincu 2020. skupina se prvi put sastala *online*. Mnogi njeni članovi poznaju se međusobno i svima njima poznat je rad Vijeća Crkava Minnesota. Neki od njih imaju vodeće položaje u tome tijelu, drugi su aktivisti ili pastori u svojim Crkvama i zajednicama.

Međunarodna skupina, koju su zajednički formirali Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana i Komisija za vjeru i ustroj (poredak) Ekumenskog (Svjetskog) vijeća Crkava za pripremu materijala za Molitvenu osminu za jedinstvo kršćana 2023., sastala se od 19. do 23. rujna 2021. s delegatima Vijeća Crkava Minnesota u Château de Bossey u Švicarskoj.

Minnesota već godinama ima rasnu nejednakost, jednu od najgorih u cijeloj Americi. Najveća masovna egzekucija u povijesti SAD-a dogodila se u Minnesoti 1862. godine, u jeku rata između Sjedinjenih Država i naroda Dakota, kada je dan nakon Božića u Mankatu obješeno 38 pripadnika tog naroda. Suočeni sa smrću, njih 38 otpjevalo je himnu *Wakantanka taku nitawa* (Brojni i veliki), čija je inačica predložena i u ovogodišnje bogoslužje. Nedavno je Minnesota bila epicentar rasnih nemira. Kada je mladog Afroamerikanca Georgea Floyda ubio policajac iz Minneapolisa Derek Chauvin tijekom globalnog zatvaranja uzrokovanog Covidom-19, u ožujku 2020. ljudi diljem svijeta izašli su na ulice u jedinstvu i pravednom gnjevu te prosvjedovali protiv nepravde kojoj su svjedočili na svojim TV ekranima. Chauvin, koji je otpušten odmah nakon napada³, postao je prvi policajac u modernoj povijesti koji je osuđen za ubojstvo crnca u Minnesoti.

Povijest lošeg postupanja prema zajednicama nebijelaca (communities of colour) imala je za posljedicu dugotrajne nepravde i duboke podjele među zajednicama. Stoga su u povijesti Crkava u Sjedinjenim Državama rasna pitanja bila glavni izvor podjela među Crkvama. U drugim dijelovima svijeta sličnu ulogu igraju druga neteološka pitanja. Iz tog razloga Komisija za vjeru i ustroj(stvo) Ekumenskog (svjetskog) vijeća crkava, svojim teološkim radom na polju jedinstva Crkve, tradicionalno istražuje vezu između nastojanja za jedinstvom Crkve i nastojanja za nadilaženjem zidova razdvajanja unutar ljudske obitelji, kao što je npr. rasizam.

Zato molitva, osobito molitva za jedinstvo kršćana, dobiva još veće značenje kada se događa usred borbi protiv onoga što nas međusobno dijeli, premda smo svi ljudi stvoreni na sliku i priliku Božju i stoga svi imamo isto dostojanstvo⁴. Vijeće crkava Minnesota, koje se već ranije bavilo proučavanjem tih povijesno naslijeđenih rasnih obrazaca, sazvalo je radnu skupinu za odabir čitanja iz Svetog pisma, tema i pjesama za bogoslužje ovogodišnje Molitvene osmine za jedinstvo kršćana.

Radna skupina sastojala se od duhovnika iz Minnesote, različitih generacija, i laika na čelnim pozicijama koji su tijekom nemira radili na prvim crtama. Oni su bili odgovorni za duhovnu i socijalnu skrb u regiji i bili su svjedoci frustracija i vapaja Božjeg naroda. Članovi ove radne skupine predstavljali su brojne različite kulturne i duhovne zajednice uključujući i domorodačke i afroameričke zajednice, koje su bile u središtu nedavnih trvenja polemike. Dok su se ovi materijali pripremali, te su zajednice i dalje trpjele izvansudska ubojstva⁵, smrt djece zbog rastućeg nasilja i stalne poteškoće zbog pandemije.

³ Chauvina je otpustio prvi afroamerički načelnik policije Minneapolisa, Medaria Arradondo.

⁴ Usp. npr. *Einheit in der Welt von heute. Die Studienarbeit der Kommission für Glauben und Kirchenverfassung des Ökumenischen Rates der Kirchen zum Thema Einheit der Kirchen – Einheit der Menschen*, hg. von Geiko Müller-Fahrenholz, Frankfurt 1978; *Kirche und Welt. Die Einheit der Kirche und die Erneuerung der menschlichen Gemeinschaft. Studiendokument der Kommission für Glauben und Kirchenverfassung*, Frankfurt 1991.

⁵ Tim pojmom označavaju se ubojstva od strane državnih vlasti bez prethodnog pravnog procesa ili suđenja. Primjer je ubojstvo Dauntea Wrighta u travnju 2021.

Sastanci za pripremu materijala održavani pomoću videolinkova postali su sveto i sigurno mjesto snage, podrške i molitve dok je skupina pratila napad na Kapitol Sjedinjenih Država, suđenje bivšem policajcu Dereku Chauvinu i godišnjicu ubojstva Georgea Floyd.

Pripremna skupina uključivala je muškarce, žene, majke, očeve, pripovjedače i zdravstvene djelatnike. Predstavljali su različite bogoslužne tradicije i duhovne izričaje, kako autohtonih naroda Sjedinjenih Država tako i stanovništva koje je dobrovoljno ili prisilno migriralo, koje pristup povijesti vlastitog jezika i kulture imaju u različitim stupnjevima, iako sada to područje nazivaju zavičajem. Članovi skupine dolazili su iz gradskih i prigradskih sredina te iz brojnih kršćanskih zajednica. Ta je raznolikost omogućila je dublje promišljanje i solidarnost u bogatstvu perspektiva.

Članovi pripreme skupine iz Minnesote nadaju se da će njihova osobna iskustva rasizma i obezvrjeđivanja njihova ljudskog dostojanstva posvjedočiti koliko se djeca Božja mogu nečovječno ophoditi jedni prema drugima. Kao kršćani iz različitih kršćanskih zajednica oni također s dubokom unutarnjom čežnjom utjelovljuju Božji dar jedinstva, radeći na uklanjanju podjela koje nas sprječavaju da jedni drugima i svekolikoj stvarnosti pristupamo na način bogoljublja i čovjekoljublja Isusa Krista, kojemu svi mi pripadamo.

Članovi međunarodne skupine

- vlč. Martin Browne, OSB, Glenstal Abbey (Irska)
- Anne-Noëlle Clément, Unité Chrétienne (Francuska)
- Anthony Currer, Papinsko vijeće za promicanje jedinstva kršćana (Vatikan)
- dr. Masiwa R. Gunda, programski referent Ekumenskog vijeća Crkava (WCC) za prevladavanje rasizma, diskriminacije i ksenofobije (Švicarska)
- vlč. dr. Odair Pedroso Mateus, direktor Komisije za vjeru i ustrojstvo Ekumenskog vijeća Crkava (WCC) (Švicarska)
- Otac James Puglisi, SA, Centro Pro Unione (Italija/SAD)
- vlč. dr. Mikie Roberts, programski referent Ekumenskog vijeća Crkava (WCC) za duhovni život (Švicarska)
- pastor dr. Jochen Wagner, Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen in Deutschland (*Radna skupina kršćanskih crkava u Njemačkoj*) (Njemačka)

Članovi iz Vijeća Crkava Minnesote

- pastor dr. DeWayne L. Davis, Ujedinjena Kristova Crkva Plymoutha, Južni Minneapolis
- pastor Jia Starr Brown, First Covenant Church (*Crkva Prvog Saveza*), Minneapolis
- pastor Anthony Galloway, Afrička Metodistička Episkopalna Crkva sv. Marka, Duluth, Minnesota
- vlč. Stacy L. Smith, Afrička metodistička episkopalna Crkva sv. Pavla, Okrug Minneapolis
- Leslie E. Redmond Esq, utemeljiteljica *Don't Complain Activate* i bivša predsjednica Nacionalne udruge za napredak obojenih ljudi (NAACP), Minneapolis
- pastor dr. Kelly Sherman Conroy, Luteranska Crkva Porođenja, Minnesota
- vlč. Jim Bear Jacobs Minnesota Vijeće crkava
- vlč. Antonio Machado Evangelička luteranska crkva Amerike
- dr. Cynthia Bailey Manns, ravnateljica obrazovanja odraslih, Katolička crkva Svete Ivane Orleanske
- pastor dr. Curtiss DeYoung, izvršna direktorica Vijeća Crkava Minnesote
- pastorica dr. Amy Gohdes-Luhman, Moravska Crkva Waconie, Waconia, Minnesota

UVOD U EKUMENSKO MOLITVENO SLAVLJE

Učite se dobrim djelima: pravdi težite

(Iz 1, 12–18)

Motiv *rijeka*, odnosno *vode* ima visoku kulturološku važnost za nacionalnu pripremnu skupinu koja je pripremila red ovoga bogoslužja. U kontekstu Minnesote, s rijekom, odnosno vodom, povezuju se, u određenim etapama povijesti toga područja, kako kulturalni razvoj tako i genocid.

Taj motiv također ima teološko i liturgijsko značenje. Molitvena osmina za jedinstvo kršćana na sjevernoj se hemisferi obilježava u siječnju, ubrzo nakon blagdana Krštenja Gospodinova koji se slavi u mnogim kršćanskim tradicijama. Vjera da svi pripadaju i da svi jesu članovi te od Boga ljubljene zajednice, koja to već jest i koja to tek postaje, potiče na rad za društvenu pravdu, osobito rasnu, te nas poziva, kao Božje suradnike u djelu stvaranja, na javno svjedočenje i zagovaranje, kako bi se u svemu stvorenju uspostavio mir u pravednosti.

U drugim dijelovima svijeta Molitvena osmina se obilježava oko Duhova, kada slavimo rođenje Crkve i ugrađujemo se kao živo kamenje u Tijelo Kristovo. Crkvu uspostavlja Duh usred različitosti, sjedinjujućom i proročkom snagom Duha Svetoga. Jedinstvo u različitosti i ta ujedinjujuća i proročka snaga potiče djelo pravde; ona jasno pokazuje da tek zajedno bivamo ljudima i daje nam sposobnost da komuniciramo unatoč razlikama i tako Božjom snagom svjedočimo Božju moć.

S obzirom na povezanost kamena i vode, u kontekstu američkih domorodaca Minnesote, radi se o tome da se shvati vrijednost i smisao života. U mudrosti većine američkih domorodaca voda i kamen smatraju se svetima. Voda je život, a kamenje je svetost zemlje na kojoj su stajale mnoge generacije. Sve stvoreno ispunjeno je Duhom Božjim i stoga smo svi povezani jedni s drugima. U bogoslužju se koriste dva simbola: *voda*, koja predstavlja naše krštenje u novi život, i *kamen*, koji predstavlja našu osobnu povijest i povijest naših predaka.

Nakon uvodnog pozdrava prisutne zajednice zastajemo na trenutak da bismo ispovjedili grijehe i molili za oprost, pomoću glavnog teksta za Molitvenu osminu (Iz 1,12-18). Tijekom pokorničkog čina, predslavitelj za vrijeme čitanja 16. i 17. stiha, izljuje vrč vode u krsni zdenac. Važno je da se to čini polako i da biblijski stihovi budu izgovarani glasno kako bi vjernici mogli razmisliti o značenju onoga što se govori i na što se pomoću simbola prisjeća. Nakon ispovijedi grijeha i molitve za oprost slijede uvodna molitva, pjesma i liturgija riječi.

Na temelju teksta proroka Izaije, homilija, propovijed ili nagovor, ima za cilj povezati pitanja kršćanskog jedinstva i rasne nepravde, koja je individualna i sustavna ili institucionalna. Marginalizacija ljudi zbog njihove rase, kulture ili jezika remeti ustroj ljudske zajednice i uzrok je nejedinstva u našoj kršćanskoj zajednici. Kršćansko jedinstvo mora biti snažno i vidljivo, treba pokazati kako isti Duh kojeg smo primili u svome krštenju stvara jedinstvo iz bogate raznolikosti Božjeg stvorenja; jer je Božji plan jedinstvo čovječanstva.

Homilija bi također trebala uvesti u simbolični čin koji slijedi. Svi prisutni, kada dolaze, trebaju dobiti po jedan kamen. Kršćanske zajednice kada zajedno planiraju bogoslužje mogle bi izabrati dvije ili tri osobe te ih pozvati da podijele svoje osobno iskustvo određenog oblika nepravde, ugnjetavanja, rasizma i slično, i također kako kršćani zajedno mogu pridonijeti prevladavanju nepravde. Nakon izgovorenog iskustva, govornik postavlja svoj kamen uz križ ili upaljenu uskrсну svijeću, simbole Krista, Zaglavnog kamena. Tu ritualnu radnju treba planirati da traje najviše oko 10 minuta. Na kraju tog simboličnog čina, predslavitelj može pozvati prisutne da nakon bogoslužja u međusobnim razgovorima nastave dijeliti svoja vlastita iskustva.

Bogoslužje završava molitvama, zajedničkom molitvom Očenaša, blagoslovom i otpustom. Predložak bogoslužja upućuje na mjesta predviđena za pjevanje i glazbu, a priložene su i pojedine pjesme povezane s ovogodišnjom temom.

Ovo ekumensko bogoslužje ima jednostavan raspored koji se može prilagoditi lokalnim prilikama i tradiciji. Na taj se način naglašava raznolikost izražajnih oblika i stvara prostor za obogaćivanje službe pomoću drugih elemenata, poput obreda i molitvi karakterističnih za pojedino područje. Pisana riječ ovog bogoslužja ima za cilj izraziti osjećaje, borbe i nade današnjih potomaka porobljenih afroameričkih i domorodačkih ljudi koji žive u Minnesoti. To je osobito naglašeno pomoću pjesama i napjeva izabranih za ovo bogoslužje.

EKUMENSKO MOLITVENO SLAVLJE

Č: Čitač(i)*

P: Predslavitelj(i)*

S: Svi prisutni, uključujući i sve predmolitelje

** Umjesto jednog predslavitelja i čitača, može ih biti više vodeći računa o što ravnomjernijoj zastupljenosti pripadnika kršćanskih zajednica.*

UVODNI POZDRAV

Ulazna pjesma

Zajednica pjeva ulaznu pjesmu dok procesija predslavitelja, čitača i predstavnika kršćanskih zajednica ulazi u bogoslužni prostor. U procesiji mogu biti nošeni križ, uskrsna svijeća, Biblija ili evanđelistar, a ove godine i (1.) prozirni vrč s vodom te (2.) neki prirodni ili četvrtasti kamen, ako nisu već prethodno postavljeni u oltarnom prostoru.

P1 U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

S Amen.

P1 Gospodin s vama.

S *I s duhom tvojim.*

P1 »Učite se dobrim djelima: pravdi težite, ugnjetenom pritecite u pomoć, siroti pomozite do pravde, za udovu se zauzmite.« Ovogodišnja Molitvena osmina za jedinstvo kršćana u znaku je ovoga retka iz knjige proroka Izaije. Pripremna grupa za ovogodišnje tekstove dolazi iz Sjedinjenih Američkih Država, točnije iz Minnesote. Zbog vlastitih tragičnih iskustava preporučuje nam temu rasizma. Izaija je zahtijevao od Božjeg naroda svoga vremena da zajedno uče činiti dobro, zajedno tražiti pravdu, zajedno pomagati potlačenima, zajedno braniti siročad i zajedno skrbiti za udovice. Zahtjev proroka Izaije odnosi se i na nas danas. Upitajmo se: kako možemo potpunije i bolje živjeti naše kršćansko jedinstvo da bismo se suočili sa zlima i nepravdama našeg vremena? O tom pitanju razmišljamo u ovom bogoslužju.

P2 Vodom krštenja postali smo udovi Tijela Kristova. Pripadamo zajedno. Zajedno želimo misliti, govoriti i djelovati u Isusovu duhu. Zato naučimo činiti dobro i tražiti pravdu. Brinimo se za udovice i siročad. Samo Božjom milošću možemo prevladati naše raskole i ukloniti sustave i strukture koji su podijelili naše zajednice. Samo Božjom milošću i svojom suradnjom s Njime možemo ostvariti pravdu i dobrotu u ovom ranjenom svijetu.

P3 Svemogući Bože, okupljamo se u molitvi da posvjedočimo i osnažimo naše kršćansko jedinstvo i da »otvorimo svoja srca i među sobom hrabro tražimo bogatstvo uključenosti i blago različitosti.« Ti koji si zajednica ljubavi Oca, Sina i Duha Svetoga, ne dopusti nam da odlutamo od bogolikosti na koju smo pozvani i daj da naši međuljudski odnosi budu prožeti ljubavlju. To Te molimo po Kristu Gospodinu našem.

S Amen.

Pjesma: Ubi caritas et amor, Deus ibi est /Gdje je ljubav i prijateljstvo, ondje je Bog/.

Ako je moguće, neka se izvede »Dakota Hymn« »Many and great« (»Brojni i veliki«) koju je predložila pripremna skupina (ili neka druga pjesma).

ISPOVIJED GRIJEHA I MOLITVA ZA OPROST

Ispovijed grijeha i molitva za oprost – riječima proroka Izaije 1,12-18

P4 Pozvani smo ispovjediti svoje grijehе riječima proroka Izaije.
»Što će mi mnoštvo žrtava vaših? (...) Kad mi lice vidjet' dolazite, tko od vas ište da gazite mojim predvorjima? Prestanite mi nositi ništavne prinose, kâd mi omrznu.«
– Oprosti nam, Gospodine, ako dođemo na bogoslužje, a da nismo ponizni pred Tobom, molimo Te:

S Oprosti nam, Gospodine!

P5 »Mlađaka, subote i sazive – ne podnosim zborovanja i opačine. Mlađake i svetkovine vaše iz sve duše mrzim – teški su mi, podnijet' ih ne mogu!«
– Oprosti nam, Gospodine, ako smo u svojim Crkvama postali ljudi površnog izvanjskog svetkovanja a istovremeno bili suučesnici u kolonijalizmu, imperijalizmu i ekspanzionizmu, čije se pogubne posljedice osjećaju diljem svijeta, molimo Te:

S Oprosti nam, Gospodine!

P6 »Kad na molitvu ruke širite, ja od vas oči odvrćam. Molitve samo množite, ja vas ne slušam. Ruke su vam u krvi ogrezle.«
– Oprosti nam, Gospodine, ako gomilanjem svojih molitava licemjerno umirujemo savjest a istovremeno grijesima nepravde i ugnjetavanja unesrećujemo svoje bližnje i uništavamo raznolikost i sklad Tvoga stvorenja, oprosti nam, molimo Te:

S Oprosti nam, Gospodine!

Prva simbolička radnja: ulijevanje vode u krsni zdenac

Dok izgovara sljedeće Izaijine stihove predmolitelj uzima vrč s vodom i iz njega polako lijeva vodu u krsni zdenac.

P1 »Operite se, očistite. Uklonite mi s očiju djela opaka, prestanite zlo činiti! Učite se dobrim djelima: pravdi težite, ugnjetenom pritecite u pomoć, siroti pomozite do pravde, za udovu se zauzmite.«
– Kao što smo oprostom bili oprani u živim vodama krštenja, tako nam oprosti i sada, da se pomirimo jedni s drugima i sa stvorenjem, molimo Te:

S Oprosti nam, Gospodine,

P2 »'Hajde, dakle, da se pravdamo', govori Gospodin. 'Budu l' vam grijesi kao grimiz, pobijeljet će poput snijega; kao purpur budu li crveni, postat će kao vuna'.«
– Milosrdni Bog neka nas izbavi od svih naših grijeha kako bismo mogli vršiti pravdu, ljubiti ono što je dobro i hoditi ponizno sa svojim Bogom.

P3 Svemogući Bože, čuj naše molitve, smiluj nam se i oprosti nam grijehе.

S Amen!

P4 Bože, Stvoritelju svega, zahvaljujemo Ti svom dušom i tijelom što nam dopuštaš da možemo doći pred tebe i ispovjediti grijehе nepravde i podjela.

Dolazimo pred Tebe kao jedna sveta zajednica koja istovremeno odražava različitost Tvojega stvorenja: neki od nas su domaći, neki su migranti, neki su izbjeglice, ali svi smo dio jednog tijela Kristova.

Hvalimo te, jer si živom vodom krštenja oprao naše grijehe, crvene poput grimiza. Iscijelio si nas i primio u zajednicu punu ljubavi, u Božju obitelj. Bože Stvoritelju naš, zahvaljujemo ti i slavimo te.

Zajedno smo na putu, i dok slavimo, naša srca i oči se otvaraju za razumijevanje i rast u svetoj mudrosti koju dijele i prenose sva ljudska bića. Pomozi nam da postanemo jedno i ne dopusti nam da ikada zaboravimo da pripadamo jednoj obitelji koju je tvoj Duh Sveti sazdao iz svekolikog stvorenja.

S Amen!

Pjesma

NAVJEŠTAJ BOŽJE RIJEČI

Prvo čitanje (Efežanima 2, 13-22)

Č1 Čitanje poslanice svetoga Pavla Efežanima

»Sada pak, u Kristu Isusu, vi koji nekoć bijaste *daleko*, dođoste *blizu* – po Krvi Kristovoj.

Doista, on je mir naš, on koji od dvoga učini jedno: pregradu razdvojnici, neprijateljstvo razori u svome tijelu. Zakon zapovijedi s propisima obeskrjepi da u sebi, uspostavljajući mir, od dvojice sazda jednoga novog čovjeka te obojicu u jednome Tijelu izmiri s Bogom po križu, ubivši u sebi neprijateljstvo. I dođe te *navijesti mir vama daleko i mir onima blizu*, jer po njemu jedni i drugi u jednome Duhu imamo pristup Ocu.

Tako dakle više niste tuđinci ni pridošlice, nego sugrađani ste svetih i ukućani Božji nazidani na temelju apostolâ i prorokâ, a *zaglavni* je *kamen* sam Krist Isus. U njemu je sva građevina povezana i raste u hram svet u Gospodinu. U njemu ste i vi ugrađeni u prebivalište Božje u Duhu.« Riječ Gospodnja.

S Bogu hvala.

Psalam 42

*Pripjev: Kao što košuta žudi za izvor-vodom,
tako duša moja čezne, Bože, za tobom.*

Č2 Kao što košuta žudi za izvor-vodom,
tako duša moja čezne, Bože, za tobom.
Žedna mi je duša Boga, Boga živoga:
o, kada ću doći i lice Božje gledati?

*Pripjev: Kao što košuta žudi za izvor-vodom,
tako duša moja čezne, Bože, za tobom.*

Č3 Suze su kruh moj danju i noću,
dok me svednevice pitaju:
»Gdje ti je Bog tvoj?«
Što si mi, dušo, klonula
i što jecaš u meni?
U Boga se uzdaj, jer opet ću ga slaviti,
spasenje svoje, Boga svog!

*Pripjev: Kao što košuta žudi za izvor-vodom,
tako duša moja čezne, Bože, za tobom.*

Č2 Tuguje duša u meni,
stoga se tebe spominjem
sve vode tvoje i vali
preko mene prijedoše.
Reći ću Bogu:
»Hridino moja, zašto me zaboravljaš?
Zašto obilazim žalostan,
pritisnut dušmanima?«
Kosti mi se lome od poruge neprijateljâ
dok me svednevice pitaju:
»Gdje ti je Bog tvoj?«

*Pripjev: Kao što košuta žudi za izvor-vodom,
tako duša moja čezne, Bože, za tobom.*

Č3 Što si mi, dušo, klonula
i što jecaš u meni?
U Boga se uzdaj, jer opet ću ga slaviti,
spasenje svoje, Boga svog!

*Pripjev: Kao što košuta žudi za izvor-vodom,
tako duša moja čezne, Bože, za tobom.*

Aleluja

Pokaži nam, Gospodine, milosrđe svoje
i daj nam svoje spasenje!

Aleluja

Evandjelje (Mt 25,31-40)

P5 Gospodin s vama.

S I s duhom tvojim.

P5 Čitanje svetog evandjelja po Mateju!

S Slava tebi, Gospodine!

P5 »Kad Sin Čovječji dođe u slavi i svi anđeli njegovi s njime, sjest će na prijestolje slave svoje. I sabrat će se pred njim svi narodi, a on će ih jedne od drugih razlučiti kao što pastir razlučuje ovce od jaraca. Postavit će ovce sebi zdesna, a jarce slijeva.«

»Tada će kralj reći onima sebi zdesna: 'Dođite, blagoslovljeni Oca mojega! Primate u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta! Jer ogladnjeh i dadoste mi jesti; ožednjeh i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaogrnušte me; oboljeh i pohodiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni.'«

»Tada će mu pravednici odgovoriti: 'Gospodine, kada te to vidjesmo gladna i nahranismo te; ili žedna i napojismo te? Kada te vidjesmo kao stranca i primismo; ili gola i zaogrnušmo te? Kada te vidjesmo bolesna ili u tamnici i dođosmo k tebi?' A kralj će im odgovoriti: 'Zaista, kažem vam, što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!'« Riječ Gospodnja!

S Slava tebi, Kriste!

Kratki nagovori predmolitelja

Slijede kraći nagovori predmolitelja iz raznih kršćanskih crkava (npr. oko 3 minute) (P1, P2, P3, P4...)

Vjerovanje

(Umjesto ovdje predloženog Nicejsko-carigradskog može se koristiti i Apostolsko vjerovanje ili obrazac iz obreda krštenja)

P1 *Drage sestre i braćo, jedno smo u Gospodinu Isusu Kristu. Ispovjedimo stoga zajedno vjeru u jednoga Boga, Oca, Sina i Duha Svetoga.*

S *Vjerujem u jednoga Boga,
Oca svemogućega,
stvoritelja neba i zemlje,
svega vidljivoga i nevidljivoga.
I u jednoga Gospodina Isusa Krista,
jedinorođenoga Sina Božjega.
Rođenog od Oca prije svih vjekova.
Boga od Boga, svjetlo od svjetla,
pravoga Boga od pravoga Boga.
Rođena, ne stvorena,
istobitna s Ocem,
po kome je sve stvoreno.
Koji je radi nas ljudi i radi našega
spasenja sišao s nebesa.
I utjelovio se po Duhu Svetom
od Marije Djevice: i postao čovjekom.
Raspjet također za nas:
pod Poncijem Pilatom mučen i pokopan.
I uskrsnuo treći dan, po Svetom Pismu.
I uzašao na nebo: sjedi s desne Ocu.
I opet će doći u slavi
suditi žive i mrtve,
i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.
I u Duha Svetoga,
Gospodina i životvorca;
koji izlazi od Oca /i Sina/.
Koji se s Ocem i Sinom skupa časti
i zajedno slavi;
koji je govorio po prorocima.
I u jednu svetu katoličku i
apostolsku Crkvu.
Ispovijedam jedno krštenje
za oproštenje grijeha.
I iščekujem uskrsnuće mrtvih.
I život budućega vijeka.
Amen.*

Druga simbolička radnja: svjedočenja o iskustvu nepravde, rasizma i ugnjetavanja s jedne i kršćanske empatije, solidarnosti i pomoći s druge strane

Predvoditelj zamoli dvije osobe, koje su to prethodno prihvatile, da ispričaju svoja iskustva nepravde, rasizma, ugnjetavanja i slično, kao i kršćanske empatije, solidarnosti i konkretne pomoći.

P6 Sada će nam dvije osobe iznijeti svoja iskustva teškoća i nepravdi, ali i empatije, solidarnosti i primljene pomoći od strane svojih bližnjih, Kristovih nasljedovatelja. Takva iskustva mogu pridonijeti izgradnji Kristova tijela, Crkve, jer su prožeta Kristom, Kamenom temeljcem našeg kršćanskog jedinstva. Zato smo svi mi pozvani postati živo kamenje koje će se bezpridržno ugraditi u zdanje Crkve Kristove i u evanđeoski sustav vrijednosti. Bog nas je stvorio da budemo u međusobnim odnosima, pa su stoga i naša iskustva povezana. Stoga, držeći simbol kamena u rukama, pomno pratimo svjedočenja koja ćemo sada poslušati.

Nakon iznesenog svjedočanstva govornik prilazi križu ili upaljenoj uskrsnoj svijeći, simbolima Krista, Zaglavnog kamena i polaže svoj kamen uz križ ili uskrsnu svijeću, a svi prisutni kažu:

S Obvezujem se odgovoriti
na poziv proroka Izaije
da činim dobro i težim pravednosti.

Pjesma

Molitve vjernika

P1 S vjerničkim pouzdanjem dolazimo u molitvi pred Boga, Oca, Sina i Duha Svetoga:

Č4 Bože naš Stvoritelju, danas živimo s posljedicama postupanja i ponašanja koja jednima uskraćuju pojedine osnovne životne potrebe a drugima omogućuju da žive u izobilju. Nauči nas da odgovorno koristimo resurse koje si nam dao za dobrobit svih, a ne samo nekih. Nauči nas poštovati Tvoje stvorenje koje uzdiše i čezne za Tvojom pomoću, molimo Te.

S *Pouči nas, pokaži nam put
i osnaži našu volju da činimo dobro.*

Č4 Milosrdni Bože, pomoz nam da popravimo štetu koju smo nanijeli jedni drugima i da izliječimo podjele koje smo izazvali među tvojim narodom. Kao što je Krist Isus udahnuo Duha Svetoga učenicima i stvorio zajedništvo novog stvorenja, tako i nama pošalji svoju milost da se iscijele naše podjele. Pomoz nam doći do onog jedinstva za koje je molio Isus.

S *Pouči nas, pokaži nam put
i osnaži našu volju da činimo dobro.*

Č4 Kriste, ti si put, istina i život. Tijekom Tvoga služenja na zemlji, dobrom koje si činio, utjelovio si pravednost. Tako si prevladao zidove predrasuda. Otvori naša srca i umove da znamo da smo, iako smo mnogi, jedno u Tebi.

S *Pouči nas, pokaži nam put
i osnaži našu volju da činimo dobro.*

Č4 Duše Sveti, ti obnavljaš lice zemlje. Jer smo povezani govore nam vrhovi planina, grmljavina neba, ritam mora, sjaj dalekih zvijezda, svježina jutra, kapi rose na cvijetu, glasovi siromašnih, potlačenih i marginaliziranih. Po svemu tome Ti nam govoriš. Pomoz nam da Ti odgovorimo na pravi način, molimo Te.

S *Pouči nas, pokaži nam put
i osnaži našu volju da činimo dobro.*

P1 Sestre i braćo, uzdignimo svoja srca k Bogu, kličući *Abba, Oče* i govoreći:

S *Oče naš,*

*koji jesi na nebesima,
sveti se Ime Tvoje.
Dođi kraljevstvo Tvoje,
budi volja Tvoja,
kako na Nebu,
tako i na Zemlji.
Kruh naš svagdanji daj nam danas,
i otpusti nam duge naše,
kako i mi otpuštamo dužnicima svojim.
i ne uvedi nas u napast,
nego izbavi nas od zla. Amen.*

Poslanje i blagoslov

P1 Vječni Bože, pogledaj na ove vjernike, okupljene u svetom zajedništvu, i pošalji ih da vrše Tvoju volju. Ohrabri ih Tvojim Duhom Svetim da, radi dobra Tvoga stvorenja, svjedoče svoja iskustva, čine dobro i teže pravdi. Sačuvaj ih da budu jedno, da svijet uzvjeruje da si Ti poslao svoga sina jedinca, Isusa Krista, za život svijeta.
Blagoslovio nas Gospodin i čuvao,
obasjao nas Gospodin licem svojim i milostiv nam bio;
neka Gospodin svrne pogled svoj na nas i mir nam podari.

S Amen.

Završna pjesma

TEME I BIBLIJSKA ČITANJA ZA OSAM DANA MOLITVENE OSMINE

PRVI DAN

Učite se dobrim djelima

Izaija 1,12-18
Luka 10,25-36

DRUGI DAN

Sud pravičan radost je pravedniku

Mudre izreke 21,13-15
Luka 23,23-25

TREĆI DAN

Činiti pravicu, milosrđe ljubiti i smjerno sa svojim Bogom hoditi

Mihej 6,6-8
Marko 10,17-31

ČETVRTI DAN

Suze potlačenih

Propovjednik 4,1-5
Matej 5,1-8

PETI DAN

Pjevati pjesmu Gospodnju u zemlji tuđinskoj

Psalam 137,1-4
Luka 23,27-31

ŠESTI DAN

Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!

Ezekiel 34,15-20
Matej 25,31-40

SEDMI DAN

Kako je sada, ne mora biti tako

Job 5,11-16
Luka 1,46-55

OSMI DAN

Pravda koju zajednica ponovno uspostavlja

Psalam 82,1-4
Luka 18,1-8

VIJEĆE CRKAVA MINNESOTE

Vijeće crkava Minnesota (Minnesota Council of Churches, MCC) tijelo je u kojem su zastupljene različite konfesije. Sastoji se od 27 crkava članica koje imaju svoje zajednice u Minnesoti. One dolaze iz crnačkih i većinski protestantskih crkava, pentekostnih i mirovnih crkava (historic peace churches), Grčke pravoslavne Crkve i Prezbiterijanske Crkve Dakota (indijanskih starosjedilaca). Njegova glavna područja rada trenutno su integracija izbjeglica i pomaganje njima, odnosi s drugim religijama te socijalna i rasna pravda.⁶

Vijeće Crkava Minnesota (MCC), kada je osnovano 1947., bilo je savez nekoliko ekumenskih tijela u državi Minnesoti. U njemu je bio zastupljen veći dio protestantizma, ali prošlo je još nekoliko godina prije nego što su mu se pridružili luterani. Ekumenski spektar se proširio kada se Vijeću pridružila Grčka Pravoslavna Crkva. Rimokatolička Crkva nikada nije bila formalna članica Vijeća Crkava Minnesota, ali Vijeće održava bliske veze s nadbiskupijom Svetog Pavla (St. Paul) u Minneapolisu i s drugim biskupijama Katoličke Crkve diljem države Minnesota. Vijeće je također ciljano izgradilo odnose s progresivnim evangelicima. Tijekom svoje povijesti razvilo je snažne odnose i s drugim vjerskim zajednicama: muslimanskom, židovskom, unitarnom, budističkom i hinduističkom.

U svojim počecima, Vijeće je predstavljao »bijele« protestantske Crkve, njegove Crkve članice vodili su bijelci i imale su pretežno »bijele« vjernike. Tijekom prvih pedeset godina, u radu i partnerstvima Vijeća pokrenuta su pitanja rasizma i kontakata s crnačkim, domorodačkim i »obojenim« zajednicama (BIPOC – *Black, Indigenous, and People of Color*).⁷ Prepoznato je da su »bijeli rasizam«, građanska prava i rasni odnosi pitanja kojima se treba baviti. Aktivno su planirani programi s autohtonim (domorodačkim) kršćanskim zajednicama. Dr. Martin Luther King Junior bio je 1957. pozvan na jedan skup, a izvršni direktor Vijeća prisustvovao je Kingovom sprovodu u Atlanti 1968. godine.

Sredinom 1990-ih pokrenuta je strategija protiv rasizma u partnerstvu s Vijećem Crkava područja St. Paul (St. Paul Area Council of Churches), Velikim vijećem Crkava Minneapolisa (Greater Minneapolis Council of Churches) i Inicijativom crkava Minnesota protiv rasizma (MCARI). Ta je strategija više od 15 godina nudila antirasističku obuku i evaluaciju, u početku za Crkve, a kasnije i za obrazovne ustanove i neprofitne organizacije.

Tijekom svoje povijesti, Vijeće je bilo u kontaktu s povijesnim crnačkim konfesijama i raznim afroameričkim zajednicama. Tek u 21. stoljeću četiri povijesne crnačke konfesije koje su imale zajednice u Minnesoti postale su punopravne članice Vijeća crkava Minnesota. Godine 2015. članicama Vijeća postale su Afrička Metodistička Episkopalna Crkva, Crkva Božja u Kristu, Nacionalna baptistička konvencija SAD-a i Svjetski pentekostni savez (Pentecostal Assemblies of the World). U 2020. godini Vijeću su se pridružile Prezbiterijanska Crkva Dakota (indijanskih starosjedilaca) i Savez svetih kršćanskih crkava, koji vode crnci a obuhvaća više rasa, tako da se bogatstvo raznolikosti među 27 članica Vijeća još više povećalo.

Čak i nakon što su povijesne crnačke denominacije postale članice, uprava i strukture Vijeća ostale su pretežno u rukama bijelaca. Upravni odbor Vijeća uključivao je vođe crkava članica te nekoliko drugih osoba, što je jamčilo dominaciju bijelaca. Kako bi se očuvao integritet rada za rasnu pravdu, donesena je odluka da strukture upravljanja trebaju odražavati njihovo zauzimanje za rasnu pravednost.

Godine 2018. Vijeće je svjesno promijenilo svoju strukturu tako da ubuduće predsjednik i potpredsjednik budu iz crnačkih redova. Time je koncentriran utjecaj i omogućeno da odluke donosi

⁶ Tekst je objavljen u ovlasti i odgovornosti Vijeća crkava Minnesota u Sjedinjenim Američkim Državama koje je bilo pozvano pripremiti materijale za svjetsku Molitvenu osminu za jedinstvo kršćana 2023. godine.

⁷ Pokrata BIPOC dolazi od »Black, Indigenous, and People of Color« – »Crnci, starosjedioci i obojeni ljudi«.

crnačko vodstvo Vijeća. Osim toga, osigurano je da većinu deseteročlanog Izvršnog odbora MCC-a čine ljudi iz skupine BIPOC.

Godine 2019. Vijeće je formiralo Komisiju za viziju i program od dvadeset čelnika zaduženu da razvije koncepciju budućeg rada Vijeća. Indijanci, Afroamerikanci, Latinoamerikanci, Amerikanci azijskog porijekla i bijelci bili su jednako zastupljeni u tom tijelu. Značajna većina članova bila je mlađa od četrdeset godina. Većina su bile žene. Komisija je dobila zadaću da skrbi za multirasni karakter tijela, kako bi se prevladala usmjerenost na dvije »rase« karakteristična za kršćanske zajednice u Sjedinjenim Američkim Državama, crnu i bijelu.

Godine 2020. odobrio je upravni odbor Vijeća izmjenu svoga Statuta, kojom je dodan toliki broj članova da bude osigurano da upravni odbor ima većinu članova iz grupe BIPOC. U 2021. godini Vijeće je prvi put u svojoj povijesti imalo upravni odbor sastavljen većinom od ljudi iz grupe BIPOC i to većinom žena.

Promjene u upravljačkoj strukturi Vijeća crkava u Minnesoti rezultirale su većim fokusiranjem na rasnu pravdu u sadržajnom radu, u odabiru novog osoblja i umrežavanju s tijelima i organizacijama koje su se angažirale oko sličnih ciljeva. Policijsko ubojstvo Georgea Floyda u Minneapolisu 25. svibnja 2020. potaknulo je Vijeće da poveća svoju predanost rasnoj pravdi. Vijeće je sudjelovao u prosvjedima i odgovorima na neredu putem mreža i partnerstava. Vođe iz »crnačkih crkava« predvodili su prosvjed i molitveni marš u kojem je sudjelovalo više od tisuću svećenika.

Nekoliko tjedana nakon Floydove smrti, članovi upravnog odbora Vijeća počeli su razmatrati kako bi trebao izgledati adekvatan odgovor koji bi se pozabavio stvarnim korijenima rasizma u Minnesoti. Cilj je bio transformirati sustave koji su doveli do toga da Minnesota ima neke od najvećih rasnih razlika u Sjedinjenim Državama. U rujnu 2020. Upravni odbor Vijeća crkava u Minnesoti odobrio je platformu za pokretanje promjene, nazvanu »Tri točke«, u svrhu poboljšanja rasne pravde. Ta se platforma usredotočuje na pronalaženje istine, na obrazovanje i na odštetu. Ona je definirala ulogu koju bi Vijeće trebalo imati nakon smrti Georgea Floyda: težiti za više rasne pravde u saveznoj državi Minnesoti, pomoću pokretanja procesa u kojem bi se utvrdila istina o rasizmu, ispravljala nepravda i popravljala šteta uzrokovana rasizmom.

Taj proces utvrđivanja istine i ispravljanja nepravdi bavi se povijesnom štetom učinjenom domorodačkim i afroameričkim zajednicama u Minnesoti. Kada dođu imigranti i izbjeglice iz latinoameričkih, afričkih, azijskih, arapskih i drugih zemalja, na njih utječu već postojeće strukture koje stvaraju nejednakost. Fokusiranje na strukture koje štete crnačkim i domorodačkim zajednicama koristi i drugim ljudima koji su pogođeni istim strukturama.

Rad Vijeća na istini i ispravljanju nejednakosti i nepravdi usmjeren je na područje cijele države. Zemljopisni doseg crkava članica Vijeća crkava Minnesote je takav da one zajedno imaju zajednice u gotovo svakom mjestu u državi. Preko crkvenih vodstava 27 crkava članica, Vijeće može pokrenuti programe u ruralnim mjestima, u naseljima male i srednje veličine te u predgrađima, primjerice u Minneapolisu i St. Paulu.

Akcija »Tri točke« promiče:

1. **Utvrdivanje istine:** Glas Vijeća ima veliki moralni autoritet da poziva na utvrđivanje istine, dopušta tužbe, zagovara obeštećenje i mijenja sustave. Pronalaženje istine uključuje i imenovanje suučesništva vjerskih zajednica u rasnoj nepravdi. Ova inicijativa za istinu i ispravljanje šteta koristi se pronalaženjem istine i dovođenjem u pitanje dominantnih narativa koji jačaju nadmoć bijelaca, kako bi na svjetlo dana došle bazične životne priče koje razotkrivaju nepravde, da bi se mogla dogoditi preobrazba. Utvrđivanje istine pokreće se u različitim kontekstima diljem države, na regionalnoj razini te u gradovima i zajednicama. Kazivanja iskustava su prožeta izgradnjom dubljih odnosa s plemenskim zajednicama i vodećim osobama u crnačkim zajednicama. Teme uključuju: policiju, zemljište, zdravstvo, obrazovanje, blagostanje, zapošljavanje, stanovanje itd.

2. **Obrazovanje:** Crkve i konfesionalne zajednice obrazuju se kroz obuku protiv rasizma, kulturološku kompetenciju i razvoj kulture vođenja, čija su vodeća načela različitost, pravda i uključenost te razvoj sposobnosti za vodstvo utemeljen na DEI (Diversity, Equity and Inclusion, DEI-informed leadership development) itd.

3. **Popravljanje** u domorodačkim i crnačkim zajednicama: cilj je otkloniti štetu uzrokovanu rasizmom. Vijeće provodi procese uklanjanja štete i uspostavljanja pravde u vladinim, gospodarskim, znanstvenim i drugim ustanovama diljem države Minnesote. Ono sklapa saveze i izgrađuje moralni autoritet kako bi se promicalo popravljanje šteta, donosilo i provodilo odgovarajuće propise koji tretiraju povijesne nepravde i unose pravdu i pravednost u aktualne strukture koje utječu na crnačke i domorodačke zajednice. Da bi popravljanje bilo uspješno, potrebni su čvrsti odnosi s domorodačkim i crnačkim vođama. Čak i način kako će se izvršiti obeštećenje moraju odrediti crnačke i domorodačke zajednice. To se koordinira s procesom utvrđivanja istine.

Godine 2021. Vijeće je angažiralo su-direktore za rasnu pravdu iz crnačkih i domorodačkih zajednica Minnesote i započelo proces utvrđivanja istine. Započeli su razgovori i formirani su savezi kako bi se pod vodstvom zajednice uspješno pokrenuo proces otklanjanja štete, koji se temelji na utvrđenoj istini o povijesti i aktualnim stvarnostima, koje je prouzročio rasizam. Očekuje se da će proces *utvrđivanja istine, obrazovanja i popravljanja* trajati najmanje deset godina.

SADRŽAJ

Možemo li kao kršćani u većoj mjeri pridonositi da u svijetu bude više jednakosti, pravde i dobrih djela? (Predgovor)	2
Temeljni biblijski tekst Osmine za 2023. godinu	3
Organizatorima <i>Molitvene osmine za jedinstvo kršćana</i>	4
Uvod u temu <i>Molitvene osmine za jedinstvo kršćana 2023. godinu</i>	6
Priprema materijala za <i>Molitvenu osminu za jedinstvo kršćana 2023.</i>	10
Uvod u Ekumensko molitveno slavlje	12
Ekumensko molitveno slavlje	14
Teme i biblijska čitanja za <i>Osam dana Molitvene osmine</i>	21
Vijeće crkava Minnesote	22
Sadržaj	25